

המלחמה פוגעת בנשים

עמ' 6

פועלי כל הארצות התאחדו!

זה הדבר

زو هديرخ ZO HADEREKH

גיליון 3 / 15 בינואר 2025

עמ' 3 , 10

צילום: יונתן זינדל / פלאש 90

ממשלת הג'נוסייד והפקרת החטופים

ביקור בכפר הפלסטיני האדום

עמ' 4-5

האינטרס של בואינג לקבוע למטוסיה תג מחיר מרבי. החברה סוחבת על גבה חובות של עשרות מיליארדי דולרים בגלל כישלונות המחלקה המסחרית שלה".

חגי עמית, "דה מרקר", 31.12

ד"ר טיבי אינו וטרינר

"ח"כ מירב בן ארי פנתה לח"כ אחדמד טיבי בשאלה האם יכול לשמש בשעת הצורך כרופא של ראש הממשלה נתניהו, ועל הדרך לבדוק את בן גביר, אולי הוא לא מרגיש טוב. טיבי השיב: 'לגבי נתניהו אני לא אורולוג ולגבי בן גביר, אני לא וטרינר'".

חזקי ברוך, ערוץ 7, 31.12

דברים בשם אומרם

מפקירים את ההפקרה

"האקדמיה ללשון העברית לא הכלילה את המילה 'הפקרה' בתחרות 'מילת השנה', אף שהיא הוצעה הכי הרבה פעמים מבין כלל המילים שהציע הציבור. זאת, לדבריה, כדי להימנע מהעמדה לבחירה של מילים שהיו מעוררות 'התגוששות פוליטית'. גם המילים 'עסקה' ו'מחדל' נעדרו מהרשימה הסופית, חרף העובדה שהוצעו בידי הציבור. המילים שעלו לבסוף לגמר התחרות קשורות כולן למלחמה: אחריות, גבורה, הותר לפרסום, חטופים, מילואים, עצימות, כטב"ם, יחד, בית וכפסע".

עופר אדרת, "הארץ", 8.1

גם הפקרה וגם אפליה

"שלוש לחבר הכנסת החדש מאוד מטעם הליכוד, עפ"י עבד. איך דרוזי תומך בכלל בליכוד, כשהליכוד הוא זה שהוביל את חקיקת חוק הלאום ב-2018, שהפך אתכם לאזרחים סוג ב', כך לפחות על פי רבים מבני המיעוטים בישראל. אתם כבר לא כמונו, היהודים. חוק הלאום, יש האומרים, אומר שאני היהודי — מספר 1, ואתה, הדרוזי — לא כמוני. איך אתה מפרש אותו? ח"כ עבד השיב: 'אני עוד לא למדתי אותו'".

ניר גונט'ז, מוסף "הארץ", 10.1

אלפי חיילי חב"ד בשטחים הכבושים

"אלפי חיילי צבאות השם מסניפי הפנסאים ברחבי הארץ נפגשו ביום כיף בפארק מג'יק קאס במעלה אדומים. החיילים נהנו מיום חוויתי ובמרקו נערכה הדלקת חנוכייה מרכזית ואמירת י"ב הפסוקים".

צבי סופר, "חדשות חב"ד", 3.1

יש מי שמרוויח בגדול מהמלחמה א'

"רוכב על רווחי המיליארדים: בנק הפועלים ייפרד מ-700 עובדים והשיק תוכנית התייעלות נוספת. בתוך עשור ישלח 9% מעובדיו הביתה. זאת, למרות שהפועלים הרוויח 6 מיליארד שקל בינואר-ספטמבר 2024, מה שמגלם תשואה להון של 14.9%".

אסא ששון, "דה מרקר", 31.12

יש מי שמרוויח בגדול מהמלחמה ב'

"העסקה שנחתמה באמצע נובמבר, לרכישת טייסת של מטוסי F-15IA מחברת בואינג ב-5.2 מיליארד דולר, עברה בשקט יחסי — אף שזו הייתה כנראה עסקת רכש המטוסים היקרה ביותר שעליה חתם חיל האוויר. העסקה שיקפה תג מחיר של יותר מ-200 מיליון דולר למטוס. לשם השוואה, העסקה לרכישת טייסת שלישית של מטוסי F-35 מחברת לוקהיד מרטין, שעליה סיכם משרד הביטחון כשנה קודם לכן, שיקפה מחיר של 120 מיליון דולר למטוס, כמעט 70% יותר מהמחיר שסוכם למטוס F-35 הישן. אפשר להבין את

מכתבים למערכת

דמוקרטיה בנסיגה

בדמוקרטיה בנסיגה (או בצניחה חופשית), יש כלל משמעותי שניתן לנסחו בפשטות: "אם לא תשתמשו בזה — זה יאבד". אם לא משתמשים בזכות יסוד — השלטון מעלים אותה. כאשר השלטון עסוק כל העת בצמצום החירות של האזרחים, כל זכות שנוותר עליה כעת — לא נוכל לחזור ולקבלה בעתיד.

נכון, כשהלילות נעשים קרים יותר והמצב כל-כך מייאש, עולה השאלה מדוע להפגין, למה לא להישאר בנוחות של הבית. נראה כי אין אפשרות להסיט את הממשלה מהאג'נדה המסוכנת וחסרת הרסן שלה. אפילו הפגנות ענק אינן בולמות אותה. אז מה הטעם במאבק, בפעילות, במחאה? אך למאבק ולמחאה נודעת חשיבות אחרת.

משטרים טוטליטריים נשענים על טקטיקות של בידוד ופחד. המטרה היא לשבור סולידריות בין האזרחים ולתת להם תחושה שהם מבודדים וחלשים אל מול השלטון. סולידריות היא מטרה בפני עצמה אל מול הטקטיקות האלה.

משטרים טוטליטריים עובדים באופן אינטנסיבי על יצירת נרטיב שקרי, שעליו מתבססת הלגיטימיות של שלטונם: נרטיבים גזעניים נגד החברה הערבית; נרטיבים לפיהם אין חפים מפשע בעזה. הנרטיב השקרי של הממשלה זוכה בתמיכה אף של רבים מכלי התקשורת. למחאה יש תפקיד מרכזי בשלילת הנרטיב השקרי. הנוכחות שלנו ברחובות, יחד, יהודים וערבים, בשיח על פשעי המלחמה ובקריאה להפסקתה, גם הוא זרע משמעותי לשינוי.

מול הניסיונות להחליף את שלטון החוק בשליטת כוח, אנחנו מחויבים להמשיך להציב נרטיב חלופי, לבנות קהילות שמסרבות לפחד ולשתוק, ולתבוע את מקומנו כאזרחיות וכאזרחים חופשיים במדינה דמוקרטית. הדרך לשינוי המצב הנורא שנקלענו אליו קשה וארוכה מאי-פעם. אבל בבירור ניתן לומר שהיא כוללת סולידריות, הצבת נרטיב אלטרנטיבי לממשלה ומאבק נחוש על כל זכות. העבודה שלנו למען ערכים דמוקרטיים ולהגנת זכויות אדם היא חיונית, עכשיו יותר מתמיד, והיא משפיעה.

נועה סתת, מנכ"לית

האגודה לזכויות האזרח

ניתן לשלוח מכתבים למערכת באמצעות הדוא"ל

zohaderekh@gmail.com

או לחיבת דואר 26205 ת"א-יפו 6126102

זה ג'נוסייד - לא ניתן לכנות זאת אחרת

מיליון פלסטינים, בדיר-אל-בלח כ-100,000 ובנוסיראת כ-100,000. בשבוע שעבר קרא סמוטריץ' ל-'עזת'יזציה' של הגדה המערבית: "אל-פונדוק, שכס וג'נין צריכות להיראות כמו ג'באליה". בפונדוק חיים כ-1,300 איש, בשכס כ-180,000, בג'נין כ-70,000. המושג רצח-עם הרווח בישראל כיום הוא דינמי ומתרחב. הפלסטינים כולם, גם אלה שהם אזרחי ישראל, כלולים בו, וכן גם היהודים העומדים לצידם. רצח-עם הוא מכלול הפעולות שעשיתן או מניעתן, מובילות להכחדת חלק ניכר של האוכלוסייה. לא רק השמדה ישירה של אנשים, גם פעולות המשמידות את תנאי הקיום של האנשים וגורמות, כפועל יוצא, לכיליונם. אצל היסטוריונים הדגש הוא בתוצאות העשייה. במשפט הבינלאומי נדרשת גם הוכחת כוונה כדי להאשים צד ברצח-עם. במשפט לשם העמדה לדין הדגש הוא בכוונה, באחריות הנאשם ובמודעותו. זה אחד ההבדלים באופן בו היסטוריונים רואים רצח-עם לבין האופן בו המשפטים בוחנים אותו. לכן מייחס בית הדין הפלילי הבינלאומי בהאג חשיבות מיוחדת להצהרות.

המלחמה משחקת לידי נתניהו

אובייקטיבית, המלחמה בעזה נגמרה, אבל מצב המלחמה המשפטי נמשך. מה שצבא יכול לעשות כבר נעשה: צה"ל לא יכול להחזיר חטופים וצבא לא יכול לחסל סופית, פיסית ואידיאולוגית, את כל החמאס. השטח נכבש, הארגון הצבאי של חמאס רוסק, רוב נשקו הושמד או נלקח. יכולתו לאיים על ישראל נופצה. עניין החטופים הקפיא את סטטוס המלחמה, שהפכה מלחמת גרילה שיכולה להימשך שנים. מצב המלחמה וההמצאות הצבא בעזה הם גורם מכריע במצבה האיום של אוכלוסייתה. קרבות הגרילה העקרים מפילים חללים רבים ומיותרים בין לוחמי חמאס, בין החיילים ובעיקר בקרב האוכלוסייה הפלסטינית התקועה בין הפטיש לסדן. סיבה עיקרית לקיפאון המדיני היא, שלנתניהו לא ברורה עדיין עמדת טראמפ לגבי עזה ומה הוא מוכן שיעשה בה. קיימת סתירה בין מה שסמוטריץ' רוצה לבין מה שבן-סלמן רוצה. הפעילות בנושא עזה צריכה להיות מדינית, לא צבאית. השאלה מה רוצה ישראל שיהיה בעזה אינה שאלה צבאית. לא הצבא צריך להחליט אם לקבל את הסכם החטופים השני. לא על הצבא להחליט אם להכניס את הרשות הפלסטינית לניהול עזה. לחלופין, החלטה בדבר הקמת "מינהלת כיבוש" לעזה גם היא בידי הממשלה לא הצבא. וכך גם ההחלטה ליישב מחדש יהודים ברצועה אינה של הצבא, אם כי גם לה יש השלכות צבאיות. על הצבא הישראלי לצאת מעזה. הימשכות מצב המלחמה מקנה לממשלת נתניהו סמכויות וכוח שאחרת לא היו ברשותה. המשך האווירה הפופוליסטית, ("ביחד ננצח") משחק לידי הביטחוניזם העמוק המובנה בכל מי שחוברת בתנאי מלחמה מתמדת. היא משליטה אווירת חירום על כל תחומי החיים ומאפשרת הגמוניה דתית-לאומית-משיחית במסווה ביטחוני. מצב המלחמה מקל על מפלגות האופוזיציה הציונית ועל הנשיא הרצוג לשתף פעולה עם נתניהו. הוא גם מצמצם ומגביל את המחאה ומאפשר לממשלה לשנות סדרי עדיפות ולהזניח תחומים "בשל המצב". החירום נותן לה את הזמן להחליש ולכבוש מבפנים מערכות שלטון כמו המשטרה, מערכת המשפט, האוצר, החינוך, ולשנות את האליטה הצבאית ואת המטכ"ל. לכן חייבים להפסיק את המלחמה ולצאת מרצועת עזה.

אבישי ארליך

השבוע התפרסמו ב"לאנסט", השבועון הרפואי החשוב בעולם, תוצאות המחקר של בית הספר להגינה ולמחלות טרופיות בלונדון. לפיו, הנתונים שפרסם משרד הבריאות של חמאס לגבי ההרוגים בעזה מוטים כלפי מטה. המספר האמיתי של ההרוגים ושל הנעדרים בעזה מתקרב, כך טוענים הסטטיסטיקאים מלונדון, ל-70 אלף, כ-3% מהאוכלוסייה. 59% מתוכם - זקנים, ילדים ונשים. בקרב צעירים משכילים, שמאליים או ליברלים בעולם הפסידה ישראל מזמן את הקרב על עזה, ונתפסת כאחראית לרצח-עם. רק בישראל עדיין אפשר להתעלם מהאסון שקורה בעזה. בדמוקרטיה הישראלית נאסר לראות את 'אל ג'זירה' ואת שידורי BBC, ועדיין עוסקים רק במה שחמאס עשה לישראלים ב-7.10.

כאשר במלחמה הורגים נשים, זקנים, ילדים ותינוקות - זה רצח ופשע מלחמה. כאשר הורגים מאות או אלפים, זה כבר רצח המוני. כאשר, בנוסף, הורסים את כל מרחבי המגורים, את בתי החולים והמרפאות, את בתי-הספר והאוניברסיטאות, את מוסדות התרבות ובתי-התפילה; כאשר הורסים את בתי המלאכה, החקלאות והמחסנים; כאשר מונעים מהם פרנסה; כאשר מרעיבים ומונעים חלוקת מוצרים הכרחיים; כאשר מונעים מחסה, תרופות, סניטציה, דלק וחשמל; כאשר הורסים את מקורות המים ואת מערכות הביוב שלהם; כאשר מונעים מהם תנועה; כאשר כופים עליהם הצטופפות כפליטים במחנות אוהלים מנותקים שאין בהם ביטחון ותנאי קיום; כאשר במקומות הריכוז האלה הורגים בהם עשרות יום-יום; כאשר מצב זה נמשך כבר כמעט 500 יום והם מתים ומתים, מי מפגיעה ישירה ומי מפגיעה עקיפה; כאשר הם נורים, מופצצים, פצועים או חולים-לא-מטופלים, מורעבים ומותשים; וכאשר באין תוחלת הם נואשים - למצב כזה מתאים רק מושג אחד: רצח-עם. זה מה שקורה בעזה.

היו לא מעט רציחות-עמים בתקופה המודרנית וקיים מחקר השוואתי רב בנושא. אנו יודעים שתוכניות רצח-עם כמעט בשום מקרה לא גובשו שנים מראש (אצל הנאצים היה רעיון, אך לא תוכנית) ולא בוצעו באקט אחד. רצח-עם הוא תהליך דינמי ומצטבר, התלוי בנסיבות קוניוקטורליות ובתנאים שאיפשרו את הוצאת רצח-העם לפועל. לכל רצח-עם יש קווים המייחדים אותו וגם קווים משותפים עם מקרי רצח-עם אחרים. לא כל רצח-עם זהה לשואה. אבל רצח-עם הוא הפשע החמור ביותר במשפט הבינלאומי.

תהליך רצח-עם ראשיתו רצח, כשהוא קורה שוב ושוב מתחילים לדבר על רצח המוני. במשך הזמן נחשפות צורות השלמה: ממדיו, אופניו ותכליתו והוא נהיה רצח של עם. לא הייתה שואה מלכתחילה, ואני לא מכחיש שואה. פיסות המידע התכנסו לאיטן יחד למושג שנטבע אחר כך. אירועים היסטוריים מקבלים את שמם בדיעבד.

רצח-עם דינמי ומתרחב

המושג רצח-עם אינו חל, בהכרח, על השמדה של כל הקבוצה האתנית. גם רצח חלק מהקבוצה נחשב רצח-עם. רצח-עם יכול להיעשות גם מהאוויר ומהים, אבל נעשה, בעיקר בטריטוריה שבשליטת המבצעים. רצח-עם יכול להתרחב גם לאזורי שליטה נוספים שבשליטת המבצע. ב-2023 אמר שר האוצר סמוטריץ' שאת חווארה צריך למחוק. בסוף אפריל '24 אמר סמוטריץ': "אין חצי עבודה. רפיח, דיר אל בלח, נוסיראת, השמדה מוחלטת. 'תמחה את זכר עמלק מתחת לשמים'. אין מקום מתחת לשמים". ברפיח היו אז 1.5

פעילים של חק"י וחד"ש ת"א ופעילים של מפלגת העם הפלסטיני בעת הביקור בכפר פרח'ה בגדה (צילום: זו הדרך)

הכפר האקולוגי הראשון בפלסטין

עצמנו, איננו תלויים לא בשלטונות הכיבוש הישראלי ולא ברשות [הפלסטינית – א"ט]. עצמאות בייצור המזון היא גם עצמאות מהשוק הקפיטליסטי ומהניצול. לכן עצמאות בייצור מזון היא חלק מהתפיסה של 'כלכלה מתנגדת' וממערכת ההישארות על האדמה". דמדום ציין כי העבודה בגינות היא בעיקר עבודת נשים: "חירות האישה מתבססת על נשים עובדות, יצרניות ועצמאיות כלכלית – ולכן זה גם פרויקט פמיניסטי".

לאחר הצלחתו של פרויקט גינות המאכל, נערכים במועצת פרח'ה להתקדם לחקלאות אורגנית על בסיס רחב יותר. הקולקטיב החקלאי המקומי הקים חווה אקולוגית על שטח של 15 דונם, שהתושבים מכנים "קמר אל-בלד" – הירח של הכפר. חווה זו היא אב-טיפוס של חקלאות ששואפים התושבים לקיים בפרח'ה – חקלאות עונתית של גידולים חורפיים וקיציים ללא דשנים תעשייתיים וללא חומרי הדברה רעילים. כיום מגדלים בחווה עצי זית, גפנים, תפוחי אדמה, חיטה, עגבניות וירקות נוספים.

התפיסה האקולוגית של הכפר באה לידי ביטוי גם במקורות החשמל והמים. 40% מתצרוכת החשמל של הכפר מגיעה כיום משימוש בלוחות סולאריים, המוצבים על גגות חלק מהבתים ועל ראש אחת הגבעות הסמוכות לכפר. 50% מתצרוכת המים מגיעה ממעינות טבעיים בשטח הכפר. בשנתיים האחרונות כורים התושבים בורות במטרה לאגור מי גשמים. הפעילים שואפים לכך שבעתיד יגיע חלק גדול יותר מהחשמל ממקורות מתחדשים.

תושבי פרח'ה מתגאים כי כפרם הוא "הכפר האקולוגי הראשון בפלסטין". ההשראה לפרויקט הגיעה מבכר חמאד – פעיל ותיק במפלגת העם וחבר הוועד המרכזי של המפלגה. חמאד ביקר בכפרים אקולוגיים בצרפת ובספרד והחליט לשלב את המודל האירופי עם החקלאות המסורתית בכפרו.

הכפר פרח'ה שוכן בלב הגדה המערבית, כשלושה קילומטרים דרומית להתנחלות אריאל. בכפר מתגוררים 1,800 תושבים, רובם ככולם חקלאים המתפרנסים מגידול עצי זית. לכאורה דומה פרח'ה לכל כפר פלסטיני אחר בגדה, אך בשנים האחרונות מתחולל בו שינוי מעורר תקווה.

בסוף השבוע הצטרפתי למשלחת של פעילי חד"ש וסניף תל אביב של המפלגה הקומוניסטית הישראלית (מק"י) שביקרה בפרח'ה. הביקור תואם עם פעילי מפלגת העם הפלסטיני – המפלגה הקומוניסטית הפועלת בשטחים הפלסטיניים הכבושים, אשר חבריה מובילים את המועצה המקומית. לאחר נסיעה בת שעה מתל אביב דרך אריאל והעיירה הפלסטינית סלפית, הגענו לפרח'ה. את פנינו קיבל מוסטפא חמאד – קומוניסט צעיר ונמרץ המכהן כראש מועצת הכפר.

לאחר ברכות והיכרות עם כמה מהפעילים המקומיים, הובילו אותנו חמאד וחברים נוספים לסיור היכרות עם הכפר. הם הציגו בפנינו פרויקטים עליהם שוקדים התושבים בשנים האחרונות, ובראשם – פיתוח חקלאות אקולוגית.

מי שמגדל מזון מגדל חירות

בשנת 2020, במהלך סגר הקורונה, יזמו הקומוניסטים במועצת הכפר פרח'ה פרויקט חדש: פיתוח גינות מאכל ביתיות, שנועדו לספק לתושבי הכפר ביטחון תזונתי. מתנדבים צעירים עברו בין בתי הכפר, חילקו זרעים וסייעו לתושבים להכין ערוגות ולשתול גידולים שונים. כיום, ליותר ממחצית מבתי הכפר יש גינת מאכל צמודה. כתוצאה מכך לפרח'ה יש אוטרכיה במזון – הכפר מסוגל לספק את כל צרכי המזון של תושביו ואף למכור עודפי תוצרת חקלאית.

לדברי נאהד דמדום, סגן ראש המועצה המקומית, "מי שמגדל אוכל מגדל חירות. אם אנחנו מסוגלים לספק את צרכי

פרח'ה להימצא במרכז הגדה המערבית, סמוך ל"אצבע אריאל" שבאמצעותה מנסה ישראל לבתר את הגדה לשני חצאים. כעת חוששים תושבי הכפר מפני יישום התוכנית לבניית 1,600 יחידות דיור חדשות במערב אריאל במטרה לחבר בינה לבין ברקן.

חמאד מסביר כי במקור חלשה פרח'ה על שטח של 6,000 דונם. אך בשנת 2009 הפקיעה המדינה 1,250 דונם מאדמות הכפר. קרקעות אלה הוגדרו מחדש כאדמות מדינה בהסתמך על חוק עות'מאני המאפשר למדינה לתבוע לידיה כל אדמה שלא עובדה במשך 15 שנה. תושבי הכפר גילו על ההפקעה רק כאשר הגיעו לשטח כדי לעבוד בו – ואז גורשו ממנו בטענה שהאדמה כבר אינה שייכת להם.

כעת חוששים בפרח'ה מפני הפקעה של 800 דונם נוספים של עצי זית, הסמוכים לאזור שסופח בעבר. לדברי חמאד, לפני ארבעה חודשים הקימו 15 מתנחלים במקום מאחז חדש הזוכה בהגנת צבא הכיבוש. המתנחלים והחיילים גירשו קהילה בדואית בת 22 נפשות שהתגוררה בסמוך זה שני עשורים, וכעת מונעים מחקלאים גישה לאדמתם ולמעייין גדול המשרת את תושבי הכפר. תושבי פרח'ה חוששים מהשלכות האלימות הגוברת של הכיבוש. חמאד אומר: "אנו מקווים שפרח'ה לא תהיה כמו ג'באליה".

מאבק משותף

לאורך הביקור הדגישו חברי מפלגת העם את רצונם בחיזוק הקשרים עם חברי מק"י וחד"ש ובהגברת הפעילות המשותפת נגד הכיבוש. בכר חמאד, חבר הוועד המרכזי של המפלגה, הדגיש: "אני שמח מאוד על הביקור. קיים קשר היסטורי עמוק בין הקומוניסטים בפלסטין ובישראל. אני גאה באמיל תומא, בתופיק טובי, באמיל חביבי ובשאר החברים במפלגה הקומוניסטית הישראלית שנאבקו נגד הכיבוש והדיכוי. אנו מעריכים אתכם ואת עמדתכם האמיצה, במיוחד נוכח מלחמת ההשמדה שישראל מנהלת בעזה. בתקופה קשה זו אני שמח שחברים קומוניסטים יהודים מגיעים לבקר בכפר שלנו, ואני מקווה שתבקרו יותר".

בסיום הפגישה ניהלו הקומוניסטים בני שני העמים דיון פוליטי ודנו בתוכניות לפעילות משותפת.

אסף טלגם

60 שנה לזו הדרך - מדור מיוחד גיליון 20 שנה לכיבוש

"זו הדרך" פרסם בתחילת יוני 1987 גיליון מיוחד לציון 20 שנה לכיבוש השטחים הפלסטיניים. בין שלל הכתבות והדיווחים, פורסם ריאיון עם ראש המועצה המקומית ירוחם, ברוך אלמקייס, בן 34, יליד מרוקו שהגיע לארץ עם הוריו ב-1961 והוא הבכור בין 12 אחים. אלמקייס היה הצעיר בין ראשי הרשויות המקומיות, חבר מרכז מפלגת העבודה ולמד כלכלה ומינהל עסקים באוניברסיטת בן גוריון.

"אני שואל את עצמי ואת האחרים: לשם מה צריכים לשבת על איזה ג'בל עשרה אנשים ועוד 500 חיילים ששומרים עליהם? מה פתאום צריך היה לכבוש את רמת הגולן?", אמר בריאיון. "בין המפלגות הגדולות אין מפלגה המדברת על החזרת השטחים או על אש"ף. המתכונת היא כזאת: את יהודה ושומרון לא נחזיר, אנחנו ניתן להם אוטונומיה. הרוב נגדירים אחרי הסימסאות האלה", הוסיף.

בהתייחסו למפלגתו אמר אלמקייס, "אפשר למצוא כאלה שהם ימניים אפילו מהליכוד. הכל מעורבב כזה. איש אינו מסוגל לקום ולומר: צריך להחזיר את השטחים".

כיום חברה פרח'ה ברשת עולמית של כפרים אקולוגיים, ומתנדבים מאירופה מגיעים אליה כדי לעבוד בחווה האקולוגית, לשתף רעיונות וללמוד מההצלחה המקומית. החקלאים מפרח'ה מעבירים הכשרות לחקלאים פלסטינים בנפות סלפית וראמאללה, בתקווה כי כפרים נוספים יאמצו את המודל האקולוגי.

לדברי ראש המועצה מוסטפא חמאד, "כל העולם כבוש, לא רק פלסטין שתחת כיבוש ישראלי. הקפיטליזם כבש את האדמה, את המים ואת המחשבה. כדי לשחרר את עצמנו מהכיבוש הזה צריך לחזור אל השורשים שלנו, אל האדמה. זה חלק מה'צומוד', מההיאחזות שלנו באדמה. החקלאות האקולוגית היא חלק מההתנגדות ומהמאבק שלנו בכיבוש".

חיזוק הקהילה והמורשת

המפלגה הקומוניסטית פעילה בפרח'ה מאז שנות החמישים של המאה הקודמת. היא הייתה המפלגה הראשונה שפעלה בכפר באופן מאורגן ושיטתי ומקיימת בו נוכחות חזקה. ההשפעה הקומוניסטית ניכרת ברמת ההתארגנות הקהילתית של התושבים: נוסף לקולקטיב החקלאי פועלים בפרח'ה גם קולקטיב נשים עובדות וקולקטיב עבודה התנדבותית, הפועל באופן מתמיד לשיפור פני הכפר. ברחבי פרח'ה פזורות עדויות רבות לפעילות הקולקטיב. במהלך הביקור עצרנו בכיכרות מטופחות ובאנדרטאות לזכר מנהיגים קומוניסטים, לרבות אנדרטה לתאופיק זיאר – מי שהיה ראש העיר נצרת וח"כ מטעם חד"ש.

לדברי מוסטפא חמאד, האנדרטה לתאופיק זיאר אינה מקרית. בהיותו ראש העיר נצרת יזם מאחז עבודה התנדבותיים בנצרת, בהם השתתפו אלפים מתושבי העיר יחד עם מתנדבים מרחבי הארץ והעולם. בפרח'ה ממשיכים במסורת זו, וכבר שלושים שנה מקיימים פסטיבל עבודה התנדבותית בכל חודש אוגוסט בהשתתפות מתנדבים מרחבי העולם, כולל מישראל.

אחד הפרויקטים האחרונים של ועדת העבודה ההתנדבותית בפרח'ה הוא שימור ושיקום של המבנים העתיקים בכפר. פרח'ה נזכר במקורות היסטוריים כבר בשנת 1523. במרכז הכפר ניצבת השכונה העתיקה, ובה בתי אבן מסורתיים מן התקופה העות'מאנית. אך מרבית הבתים האלה נטושים לאחר שהתושבים עברו למבנים חדשים ומרווחים יותר.

במקום לאפשר שההזנחה תהרוס בהדרגה את המבנים, החליטו בפרח'ה לשמר ולשפץ אותם לטובת הקהילה. הבית הגדול ביותר בשכונה העתיקה, ששימש בעבר כבית המוח'תאר, שופץ ויתפקד בקרוב כמתנ"ס לילדי הכפר. הפעילים מדישים כי כל העבודה בפרויקט נעשית בהתנדבות, ללא מימון ממקורות חיצוניים. לדבריהם, שימור השכונה העתיקה הוא חלק משמירה על המורשת התרבותית של הכפר מול ונגד הניסיון של ישראל למחוק את הזהות הפלסטינית.

התושבים מספרים כי בכפר הסמוך, כפל חארת', זיהו מתנחלים "קבר צדיק" באחד המבנים העתיקים. הם השתמשו בתירוץ זה כדי לפלוש לכפר ולבסס בו דריסת רגל. לכן, שימור המבנים העתיקים וזהותם הוא גם אמצעי הגנה מפני השתלטות ישראלית.

איום המתנחלים גובר

הביקור בחווה האקולוגית ובבתים העתיקים של הכפר משרה אווירה רגועה ואופטימית, ולרגע אפשר כמעט לשכוח כי פרח'ה היא כפר הנתון תחת כיבוש צבאי. חמאד מזכיר לנו זאת ומצביע על ההתנחלויות סביב פרח'ה: אריאל, ברקן ואזורי התעשייה שלהן. לדבריו, אזור התעשייה של אריאל שופך פסולת לוואדי שבינו לבין פרח'ה וכך מזהם את המים בהם משתמשים תושבי הכפר. לפי חמאד, איתרע מזלה של

35 נשים נרצחו אשתקד. הפגנה בתל-אביב ביום הבינלאומי למאבק באלימות כלפי נשים (צילום: תומר נויברג / פלאש 90)

המלחמה וממשלת הימין פוגעות בנשים

בייצוג נשים בעקבות בחירות 2022 וההשפעות הכלכליות של מגפת הקורונה מציבות סימן שאלה ביחס לסיכוי שרמת אי-השוויון המגדרי תמשיך להצטמצם בשנים הבאות, נכתב אז. רק 29 נשים מכהנות כחברות כנסת כיום לעומת 91 גברים, וישנן רק חמש שרות בממשלה לעומת 28 שרים. רק מנכ"לית אחת מכהנת במשרדי הממשלה, לעומת 30 מנכ"לים. בראש רשות מקומית עומדות 16 נשים בלבד לעומת 242 גברים.

הדרה שיטתית של נשים

העניין הוא לא רק בייצוג מזערי של נשים בזירה הפוליטית – אלא בהדרה שיטתית של נשים ושל צרכיהן בייחוד מאז הוכרז על ההפיכה המשטרית – כולל פגיעה בהליך החקיקה או בהצעות חוק לקידום נשים ואף בהצעות חוק להרחבת סמכויות בתי הדין הרבניים ולהפרדה מגדרית באקדמיה. גם בשוק העבודה חלה ירידה ברמת השוויון המגדרי, והפער המגדרי בשכר החודשי הממוצע ממשיך להתרחב. כך למשל השכר החודשי הממוצע בשקלים של הנשים העובדות עומד על כ-9 אלפים שקל, לעומת כ-14 אלף שקל אצל הגברים העובדים. בקרב דורשי עבודה בעלי משלח יד אקדמי בשנת 2024 – 11 אלף היו מובטלים (15.5%), ו-21 אלף (22.6%) היו מובטלות.

בחברה הערבית נמשכת הירידה ברמת האי-שוויון בין נשים לגברים שהחלה בשנת 2018. אולם חלו גידול בפער המגדרי בכמה אינדיקטורים, ובהם השכר החודשי והשעתי, וירידה ניכרת בזכאות לתעודת בגרות. שיעור הנשים הערביות בעלות השכלה אקדמית ממשיך להיות גבוה מעט יותר משיעור הגברים, אך הפער הצטמצם. במכלול התביעות לגמלת הבטחת הכנסה בביטוח הלאומי 62% הן נשים, ו-38% גברים. בראש משפחות חד-הוריות עומדות בעיקר נשים – 84%.

לדברי מחברות הדו"ח, "תעסוקת נשים קשורה קשר הדוק בחלוקת העבודה המגדרית בבית ובמשפחה. נשים הן עדיין האחראיות העיקריות לעבודות השקופות – עבודות הבית והטיפול במשפחה. אחריות זו משמשת במקרים רבים חסם להשתתפות מלאה ושוויונית של נשים בשוק העבודה". בסיכום: הדו"ח הוא קריאת השכמה לנשים... ולגברים.

ריקה הלוי

כלל הנתונים המרכיבים את המדד זמינים באתר יודעת

ממשלת הימין והמלחמה שהיא מנהלת הובילו להרחבת הפערים המגדריים ולהעמקת אי-השוויון בישראל. כך עולה מדו"ח מדד המגדר של שוות – לקידום נשים בזירה הציבורית במכון ון ליר. הדו"ח שפורסם באחרונה מצביע על תמונת מצב מטרידה של הרעה במעמדן של הנשים בישראל כמעט בכל התחומים. מאחורי הפרסום השנתי עומדות החוקרות הגר צמרת, הדס בן אליהו, נעמי חזן, חנה הרצוג ורונה ברייר גארב.

המדד, המתפרסם זה 12 שנה, מציג תמונה מפורטת של אי-השוויון בתחומי חיים שונים – עבודה, השכלה, עוני, עוצמה פוליטית וכלכלית, תרבות וספורט, אלימות, משפחה, חלוקת זמן ובריאות.

מתחילת המדידה בשנת 2004 חלה ירידה של 23% ברמת אי-השוויון המגדרי הכוללת בישראל – שיפור של 1.2% בממוצע לשנה. אך בתקופת ממשלת הימין מלא-מלא חלה נסיגה ניכרת. "המדד שבו קיים הפער המגדרי העמוק ביותר ממשיך להיות עוצמה פוליטית וכלכלית, והמדד השוויוני ביותר הוא השכלה", מציינות המחברות.

תפוצת הנשק והתרחבות האלימות

ביטויים רבים להתרחבות הפערים המגדריים ולהעמקת אי-השוויון בשל הימשכות המלחמה: התעסוקה של רוב הנשים יציבה פחות ומתגמלת פחות משל גברים, ועל כן, ככל שנמשכת המלחמה, כך הן מוחלשות כלכלית עוד יותר. האלימות המלחמתית, וגם האלימות במרחב הציבורי, מחלחלות למרחב הפרטי-משפחתי שבו נשים הן הנפגעות העיקריות. הגידול בתפוצת הנשק הפרטי והיעדר מנגנוני פיקוח עלולים לגרום לעלייה באלימות בחברה בכלל, וכלפי נשים בפרט. הסטת משאבי המדינה למימון המלחמה והכיבוש והמשבר הכלכלי בעקבותיהם אחראים לצמצום השירותים החברתיים ורשת הביטחון הסוציאלית של נשים.

במדד האלימות כלפי נשים חלה הרעה ניכרת. במיוחד בולטים הגידול במספר הנשים המטופלות במרכזים של משרד הרווחה להתמודדות עם אלימות במשפחה והירידה בתחושת הביטחון של נשים. אשתקד נרצחו 35 נשים, לעומת 30 ב-2023, 24 ב-2022 ו-20 ב-2021.

קיימת נסיגה נוספת, שהיא מלאה מאז כינון הממשלה, שסיימה נראו כבר בדו"ח שהתפרסם לפני שנה: "הירידה

מחריב התרבות בחולון

בבחירות העירוניות האחרונות (2024) צץ שי קינן כ"מועמד כוכב". עמדו לרשותו משאבים רבים. המודעות והכרזות שלו, בהן הבטיח "שינוי" בלי לציין באיזה שינוי מדובר, נראו בכל מקום בחולון. מספרן היה רב יותר משל כל מועמד אחר, לרבות ראש העיר המכהן ששון. במהלך מערכת הבחירות השמיע קינן הערה הומופובית גסה וארגונית להט"ב יצאו נגדו בגינוי חריף. אבל ביקורת זו לא פגמה במסע הבחירות של קינן, אולי אפילו עזרה לו בחוגים מסוימים. במהלך ההתמודדות הביע קינן עמדות ימין קיצוני: נגד שחרור "מחבלים" אפילו במסגרת עסקה להחזרת החטופים; בעד עונש מוות ל"מחבלים"; נגד חברי הכנסת הערבים ונגד האזרחים הערבים בכלל; בעד נוכחות יהודית בהר הבית (מסגד אל אקצה) וכו'. אך הדגיש של קינן בבחירות העירוניות היה - "נמאס מששון" ו"אני אביא שינוי" מבלי לפרט. אני הצבעתי בעד מועמד שהבטיח לכלול את חולון בתוכנית האוטובוסים בשבת, אבל קינן הוא שנבחר. גם בקואליציה שלו יש לש"ס עמדת מפתח בדיוק כמו אצל ששון.

סוגר תיאטרות, מוזיאונים ותנועות נוער

בינתיים השינוי העיקרי שמחולל ראש העיר קינן הוא פגיעה קשה בנכסים תרבותיים. המהלך החל במינוי מקורבתו אודליה פרידמן למנהלת המדיטק בחולון. זו אותה פרידמן שבניהול תיאטרון הבימה גרמה נזק עצום והפסד כספי רב. קינן כבר הודיע על סגירת המרכז לתיאטרון בובות שפעל בחולון עשרות שנים ופיטורי 18 עובדיו. המרכז נדרש לפנות עד 31 בינואר את המוזיאון ששטחו 2,300 מ"ר, וישנה בו תצוגה של 318 בובות, ובארכיון עוד כ-4,000 פריטים כמו כתבים נדירים, מחזות ועוד. העירייה דורשת לפנות את הכל ולהשאיר אולם ריק, ולגמרי לא מעניין אותה מה יקרה עם המוצגים.

הבאה בתור הייתה תנועת הנוער העירונית חצ"ב אשר פועלת מזה עשרות שנים ולה חניכים מכיתות א'-י"ב. מטרותיה המוצהרות: "מעורבות קהילתית, אחריות חברתית, כבוד הדדי, פיתוח מנהיגות וכישורי חיים". קינן הודיע על סגירת התנועה. לאחר מחאות נרחבות של חניכיה, פרסם הודעה צינית בה הביע "הערכה עמוקה" לפעילות התנועה והודיע שהתנועה "תצא לדרך חדשה" לאחר קיצוץ של 400 אלף שקל מתקציבה. בשבוע שעבר הפגינו חניכיה מול בנין העירייה בקריאה להציל את תנועתם. מול החניכים התייצבו כמה אנשים שהציגו את עצמם כ"קול הרוב השפוי בחולון". הם הודיעו שבאו לחזק את ידיו של קינן ולהביע "תמיכה ותודה על פועלו בעיר". כנראה התודה שלהם מגיעה לקינן גם על החלטתו לסגור את כל המוזיאונים בעיר ולפטר את כל עובדיהם, ועל הורדת התקציב של תיאטרון חולון משישה מיליון שקלים לשבע מאות אלף שקלים בלבד.

על מה כן רוצה קינן להוציא כספים? ובכן, הוא הודיע על הורדת הארנונה למשרתי מילואים: "צריך לתגמל את חיילינו הגיבורים". בקיצור, אפשר בהחלט להגיד שראש העיר שי קינן מנסה ככל יכולתו להעתיק לתחום המוניציפלי את מה שעושה ממשלת נתניהו בהצלחה רבה בתחום הכלכלי-לאומי.

עברתי לגור בחולון ב-1987 ואני כבר מרגיש כחולוני ותיק. איש שמאל אמור להיות מעורב גם בפוליטיקה המקומית במקום מגוריו, אבל עלי להודות שלא מצאתי כר רב לפעולה מקומית מעבר להצבעה בבחירות העירוניות.

במשך 31 שנה כיהן כראש העיר חולון מוטי ששון ה"ניצחי" - אחד הבודדים בקרב ראשי הערים שלא הקים "רשימה מקומית". ששון הזדהה כאיש מפלגת העבודה ועל הפתק שלו בבחירות המשיכו להופיע האותיות "אמת" גם כאשר המותג הזה הדרדר ונחלש מאד בבחירות הארציות. היו לי שני "חשבונות" עם ראש העיר ששון. האחד - קריאת רחוב על שם הטרנספריסט רחבעם זאבי. זה היה רחוב שבו אני ואשתי ביאטה ז"ל חלפנו לעיתים קרובות והשלטים עם השם החדש של הרחוב הרגזו כל פעם מחדש. והחשבון השני היה סירובו המוחלט של ששון לצרף את חולון לפרויקט "נעים בשבת", שיזמו העיריות של תל אביב ושל ערים נוספות בגוש דן, להפעלת אוטובוסים בשבת.

שינוי התדמית של חולון

פרויקט היוקרה של ששון היה - הקמת המוזיאונים העירוניים. אלה נועדו לשנות את תדמיתה של חולון כעיר "פרובינציאלית" ו"משעממת" ובמידה לא קטנה הצליחו בכך. שמעתי על הקמתו של מוזיאון העיצוב, אבל לא הקדשתי לזה תשומת לב. עמדותי השתנתה כאשר הגיעה לבקר ידידה מהולנד שעוסקת באופן מקצועי בתחום העיצוב וסיפרה לי שהמוזיאון הזה ידוע ומפורסם ברחבי העולם, שכן אין הרבה מוזיאונים כאלה. היא מאד התפלאה שלמרות שהמוזיאון נמצא מרחק הליכה קצר מביתי טרם ביקרתי בו, והתעקשה שנלך מיד לראותו. ואכן זה מוזיאון מרשים וראוי בהחלט לביקור. הוקמו בחולון גם מוזיאון הקומיקס ומוזיאון הקריקטורה, בהם הוצגו תערוכות מעניינות. זכורה לי במיוחד תערוכה של קריקטורות סיניות שללא ספק הוקדש להקמתה עמל רב של אנשים בקיאים מאוד בנושא.

מוזיאון הרצפלד לתולדות חולון הוקם עוד ב-1977, עוד לפני תקופתו של ששון, אבל בהחלט קיבל ממנו משאבים נדיבים. המוזיאון מציג היטב את ההיסטוריה של חולון, שנוסדה כאיחוד של ארבע שכונות נפרדות: "קרית עבודה" שהוקמה בתקופה שעדיין היו למפא"י יומרות סוציאליסטיות, ורחוב ראשי בה נושא עד היום את השם "רחוב אחד במאי" (היום אפשר לראות בו דווקא כרזות של ש"ס עם הרב עובדיה יוסף...). דרית העבודה אוחדה בחסותה של גולדה מאיר עם שכונות "בורגניות" יותר כגון שכונת אגרובנק, המשמרת את שמו של הבנק שמימן את הקמתה וחדל להתקיים עוד בזמן המנדט. כצפוי, האגף המתאר את חלקה של חולון במלחמת 1948 מבטא נרטיב ציוני מובהק. נעדר ממנו אזכור כיצד התרוקנה העיירה יאזור מתושביה הפלסטינים והפכה להיות אזור הישראלי, וכיצד אזור הישראלי לא ירשה את כל אדמותיה של יאזור הפלסטינית שכן רובן נמסרו לחולון. על אדמותיה לשעבר של יאזור הקימה עיריית חולון את אחד מאזורי התעשייה הגדולים בישראל. כמובן, יהיה זה מוגזם לצפות ממוזיאון שהקימה עיריית חולון לגעת בנקודות כאלה. בכל מקרה, מקימי המוזיאון עשו עבודה טובה ומקצועית בהחלט.

"תקיפת תשתיות טרור של חיזבאללה בכפר מג'דל סלים בדרום לבנון" כהודעת צה"ל, 22 בינואר 2024 (צילום: דובר צה"ל)

תושבי דרום לבנון שבים לכפרים ההרוסים

מוסלמים. תושבי הכפר שילמו מס קבוע של 25% על תוצרתם החקלאית ועל הכנסות מזדמנות. בשנים האחרונות היה חיזבאללה הכוח הפוליטי הדומיננטי במג'דל סלים. ישראל תקפה את העיירה כמה פעמים. ב-1993 היא הופצה, וגם כעבור שלוש שנים. בקרבת מג'דל סלים נהרגו שלושה מתושביה בדצמבר 1997. על פי החשד - ממטען שהטמין כוח קומנדו ישראלי. בינואר אשתקד תקף צה"ל את העיירה בירי ארטילרי ובהפצצה מן האוויר וכתוצאה מכך נהרג ויסאם א-טאויל שדובר צה"ל כינה "מפקד בכיר בכוח רדואן".

בלי חשמל, מים ולחם

על פי העיתונאי הצרפתי, בעקבות ההפצצות הישראליות הבלתי פוסקות נחשב מג'דל סלים היום יישוב "בסוף העולם". חרף האיסור הישראלי ולמרות שהתנועה בכבישים קשה במיוחד בעקבות הרס התשתיות, עלה בידי מאות מתושבי העיירה לשוב לבתייהם. השבים הקימו ועדה עממית המאגדת 18 ישובים שבסביבה. לדברי עלי יאסין העומד בראשה, "מאות הצליחו להגיע לכאן למרות שהממשלה בכיירות טרם הכריזה על סיוע לחוזרים ובמציאות עגומה: כ-90% מהמבנים נהרסו או ניזוקו בהפצצות".

"ללא אמצעים אנו מנסים לתקן את מה שביכולתנו, אבל היעד הוא שאפתני למדי. מעבר למאמצים להבטיח את מגורי התושבים בבתיים שניזוקו קשה, אנו חייבים לפתוח בדחפיות את המאפיות. ללא מגורים וללא לחם, לא נצליח להשיב את התושבים הביתה. כן אנו זקוקים למים זורמים ולחשמל", מוסיף יאסין.

למרות הנחישות של יאסין, הסכנות האורבות לשבים הן גדולות. דובר צה"ל בערבית, אביחי אדרעי, כלל את מג'דל סלים בין 60 היישובים בדרום לבנון "האסורים לכניסה" והתושבים חוששים מההפצצות מן האוויר. יאסין סיכם: "ברור לנו שלהוסיף ולהתגורר באזור זו סכנת נפשות ומאות השבים מודעים היטב לכך. אבל כולם קשורים מאוד לאדמותיהם ולכפרים ואינם מוכנים לנטוש אותם שוב". לחקלאים שבין השבים צרות נוספות: נפלי פגזים מסתתרים באדמותיהם ופצצות שהכילו זרחן לבן זיהמו את הקרקע ואת מקורות המים.

נמרוד עובד

העיתונות הישראלית אינה מרבה לדווח על חייהם של תושבי דרום לבנון לאחר החתימה על ההסכם להפסקת האש ב-27 בנובמבר 2024, בתום שנת לחימה. ב-13 הנקודות שבהסכם נכתב שחיזבאללה וכל הקבוצות החמושות האחרות בשטח לבנון "לא יבצעו שום פעולה התקפית נגד ישראל, במקביל ישראל לא תבצע שום פעולה צבאית התקפית נגד מטרות בלבנון, כולל על הקרקע, באוויר ובים". ועוד נכתב: "התחייבויות אלו אינן שוללות את זכותן של ישראל ולבנון לממש את זכותן להגנה עצמית". כן סוכם שישאל תיסוג לגבול הבינלאומי תוך 60 יום.

אך "גורם בקבינט" אמר בשבוע שעבר (8.1) כי "יתכן שנישאר במקומות מסוימים בדרום לבנון מספר שנים". לפי דיווחים בעיתון "אל-אח'באר", ישראל קיבלה את הסכמת השליח האמריקאי עמוס הוכשטיין, להקמת שלושה בסיסים צבאיים בנקודות אסטרטגיות בדרום לבנון. אך השבוע דיווח אותו עיתון שהוכשטיין מסר לנשיא החדש ג'וזף עאון כי ישראל תיסוג בתום תקופת 60 הימים שנקבעה בהסכם הפסקת האש עם חיזבאללה. בינתיים, צבא הכיבוש הישראלי מוסיף לתקוף ברחבי דרום לבנון, בטענה כי הוא מגיב ל"הפרות הסכם הפסקת האש" וכדי למנוע את חזרתם של התושבים לכפריהם.

מאות אלפי מגורשים

גם עיתונאים אינם מורשים להגיע לדרום לבנון, אלא במסגרת "סיוורים מודרכים" שעורך דובר צה"ל לכתבים הצבאיים הכנועים הפועלים כשופרי הצבא. יחד עם זאת, כתבים ספורים סיכנו את חייהם והגיעו לדרום כדי לדווח על הנעשה באזור ממנו גורשו מאות אלפי לבנונים מכל העדות. אחד מהם הוא העיתונאי והצלם הצרפתי העצמאי לורן פרפינייה איבן. הוא סייר בעיירה מג'דל סלים במחוז נבטיה בנפת מרג' עיון, כ-8 קילומטרים מהגבול עם ישראל. פרפינייה איבן פרסם בשבועון הצרפתי המקוון "אוריינט 21" (10.1) דיווח מפורט על ביקורו בעיירה השיעית הממוקמת על הגדה המערבית של נחל סלוקי, בצומת דרכים המקשר בין כפרים בסביבה: ממערב – חולא, מצפון – קבריה'א, מדרום וממערב שלושה כפרים קטנים. לפני פרוץ המלחמה התגוררו בעיירה כ-13 אלף תושבים. אין תיעוד על מועד הקמת העיירה, אך בשנת 1596 כבר נכלל הכפר ברישומי המס של האימפריה העות'מאנית. חיו בו אז 51 בתי אב ושמונה רווקים – כולם

ריאיון עם המוסיקאית ופעילת השלום שירה ויזל

ליצור מוזיקה במציאות מייאשת

המוסיקאית ופעילת השלום שירה ויזל (צילום: הרשתות החברתיות)

לרגל צאת אלבומה הרביעי של המוסיקאית ופעילת השלום שירה ויזל "זאת לא רק אני", נפגשנו לשיחה בבית קפה בשכונת מונטיפיורי בתל אביב. במקביל לצאת האלבום, נערך בשבוע שעבר (9.1) גם אירוע פתיחה של תערוכה חדשה "מה ישאר", המתכתבת עם האלבום החדש. בתערוכה - עבודות של מיקי קרצמן, נועם אמיר, זאב "שושקה" אנגלמאיר ואחרים.

שירה ויזל נולדה וגדלה בקיבוץ רגבים, לא רחוק מבנימינה. מוסיקאים רבים חוששים לחשוף את דעותיהם הפוליטיות, לא כל שכן להביע אותן באופן פומבי ומובהק. אך ויזל הנמרצת לא חוששת ואף רואה בכך חובה. היא מרבה לפקוד את הגוש נגד הכיבוש במחאות קפלן בת"א נגד הממשלה ולמען סיום המלחמה ועסקת חטופים.

בריאיון לאתר "טיים אאוט" (12.7.22) אמרה: "תמיד חשבתי שאני רוצה לשנות את העולם ולעשות אותו טוב יותר. רוצה שהכיבוש יסתיים. רוצה שנפסיק לעשות רע. רוצה שלכולם יהיה פה טוב". קצרה היריעה מלמנות את כל הארגונים בהם ויזל פעילה: שוברים שתיקה עד לאחרונה, איתך – מעכי, הבלוק הדמוקרטי (המטה האזרחי), מועדים לשלום (יוזמת שלום של מורים ומורות), עמק שווה, זעקת האימהות ועוד.

השיר "מלחמה" מאלבומה הקודם הוא פוליטי במובהק ומזכיר שירים פוליטיים אנטי-מלחמתיים כמו "ביירות" של זאב טנא מ-2007 ו"ז' באוקטובר" שיצא לאחרונה יחד עם שאנן סטריט. ממילות השיר: "זה מלחמה מה שאנחנו עושים, מוחצים ג'וקים, לא הורגים אנשים, מכוונים לצלעות, הכדורים לא טועים. שהמצפון ילך להזדיין אין לי כוח להרגיש, יש לי מדינות אחרות אבל רק אחת שהיא בית, מכל כיוון אומרים לי מה לחשוב".

בשיר השלישי מהאלבום החדש "האבנים מטפטפות דמעות" שרה ויזל: "היסטוריה משוחזרת הופכת את כולם לקורבנות, גברים נותנים מכות. האבנים מטפטפות דמעות, מילים ריקות מתוכן יוצרות התפרעויות, האש בין הבתים קופצת ולי נשאר לבכות". ומילות השיר הנקרא "בושה" הן: "בושה שאימהות צריכות לצעוק בבהלה, בושה שאימהות צריכות לצעוק באכזבה, בושה שילדים מתים, אשמים מסתובבים חופשי בלי חרטה, איזו בושה אתם צועקים, אין מספיק בתי משפט להלבין את החרפה".

הטקסטים של ויזל עומדים בניגוד חד לשירי הפופ האמוני הכובשים את מצעדי הלהיטים ומציעים טשטוש חושי ואמונה במשיחיות. כזה הוא שירו הפופולרי של ששון שאולוב "תמיד אוהב אותי", המתאים ככפפה ליד לאג'נדה המשיחית של הממשלה. להלן הריאיון.

מה עשית בשוברים שתיקה?

הייתי מנהלת כספים. הגעתי אליהם ממודעת דרושים והתאמתי להם. זה היה בקיץ 2015. אחרי חודשיים התחילו התקפות על שוברים שתיקה. פעם-פעמיים הגיעו למשרדים

פעילי ימין ביניהם רן כרמי-בוזגלו שהגיע לבדו. קראנו למשטרה, כמה חודשים היה מאבטח בכניסה. חיפשתי מקום עבודה לעשות בו דברים טובים.

את יותר מוסיקאית או יותר אקטיביסטית?

הכל יחד, הכל מתערבב. האקטיביזם נכנס לשירים, זה חלק מהחיים. כך גם ניהול הכספים במקומות שעושים טוב.

היכן המלחמה פגשה אותך?

השתתפתי בהפגנות מהתחלה. היו מלא אנשים. הייתי באזור הגוש נגד הכיבוש. בקפלן רועש מדי מבחינתי. בגוש פגשתי אנשים שאני מכירה ושאני עובדת איתם.

מה הפך אותך למתנגדת כיבוש?

די נולדתי לזה, זה מהבית. ההורים שלי מתנגדי כיבוש מההתחלה. סבא שלי היה קומוניסט והוא פסק להיות חבר המפלגה הקומוניסטית בעת משפטי הראווה של סטאלין. הוא התגורר בקרית מוצקין והיה חבר בסניף מק"י בקרית. בצבא הייתי במודיעין חיל אוויר בזמן מלחמת לבנון. אחרי זה התחילה האינתיפאדה השנייה.

מה מאפיין את האלבום החדש?

השיר הראשון באלבום, "אבנים מטפטפות דמעות", מדבר על המצב פה, על איך המציאות משחזרת את עצמה מתוך מריבות, עניינים ומתח. ישנו שיר שנקרא "בושה", על הבושה להיות פה, עוד מלפני המלחמה, בושה על מה שאנחנו עושים לפלסטינים, בצד ביקורת על הקפלניסטים שצועקים "בושה". ישנם כמה שירים אישיים על איך המצב משפיע על אנשים ומשתיק אותם.

מה את חושבת על המלחמה בעזה?

יש לי תחושה שזה יימשך לנצח. בזמן האחרון אין לי כוח. נמאס לי מהכול. מה שמחזיק אותי זו העשייה, לדבר על שלום ולחשוב שיהיה אחרת. זה מאוד מייאש שלא יודעים כלום. המוסיקה חשובה לי. חשוב לי להמשיך ליצור גם במציאות בלתי אפשרית.

זוהר אלון

יותר מ-46 אלף הרוגים בעזה

מנתניהו לעשות זאת לבדה: "בשנה האחרונה, באמצעות כוחנו הפוליטי, הצלחנו למנוע מהעסקה הזו לצאת לפועל, פעם אחר פעם. אלא שמאז נוספו לממשלה גורמים נוספים, שכעת תומכים בעסקה, ולכן איננו מהווים עוד לשון מאזניים". בן גביר הוסיף, כי גם אם שתי הסיעות, שלו ושל סמוטריץ', יהיו באופוזיציה, הן לא יפילו את הממשלה.

מק"י - מחוז ת"א-יפו

ועידת המחוז

הציבור מוזמן לאירוע הפתיחה

יום שישי 17.1 | 19:00 | אחד העם 70, ת"א

חד"ש עובדים

הרצאה של ד"ר אפרים דויד

התפתחות מעמד העובדים

בפלשתינה בשנים 1917-1948

יום חמישי 16.1 | 19:00 | אחד העם 70, ת"א

מכון אמיל תומא

אירוע השקה לספרו החדש של פרופ' מאיר עמור

"היסטוריה של השמאל המזרחי"

יום שישי 17.1 | 18:00 | לוחמי הגטאות 27, חיפה

שותפות השלום

טראמפ - הפסק לממן את המלחמה

הפגנה מול שגרירות ארה"ב

יום שני 20.1 | 19:00 | הירקון 71, ת"א

פעילי חד"ש ומק"י

מברכים את החבר היקר אורן פלד,

לרגל נישואיו לבחירת ליבו אור

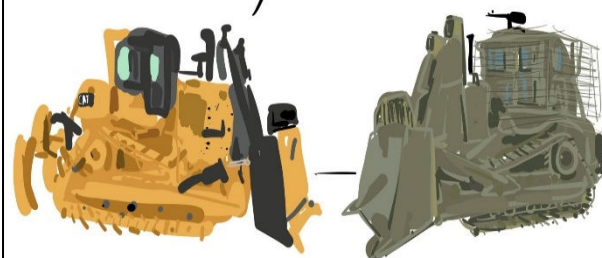
עשרות בני אדם נהרגו במהלך יום שלישי (14.1) בעקבות תקיפות שביצעו כוחות הכיבוש באזורים שונים ברחבי רצועת עזה. במרכז העיר עזה נהרגה אישה כתוצאה מהפצצת בית משפחת סקיק. תשעה בני אדם נהרגו ונפצעו בשל תקיפות בשלושה מוקדים בדיר אל-בלח, ביניהם אוהל עקורים. התקיפות גרמו גם להתפשטות שריפות באוהלים שעל חוף דיר אל-בלח. תשעה נוספים נהרגו בהפצצה בשכונת אל-מנארה שבמזרח ח'אן יונס. אישה נוספת נהרגה בתקיפה של בית סמוך למתקן התפלת מים במזרח ח'אן יונס. דווח על מותה של בתו של העיתונאי אימן אל-עמריתי בעקבות תקיפה במרכז העיר עזה. סה"כ נהרגו 50 בני אדם ברחבי הרצועה מהפצצות הצבא באותו היום.

על פי משרד הבריאות בעזה, מאז תחילת המתקפה של כוחות הכיבוש ב-7 באוקטובר 2023, נהרגו ברצועת עזה 46,645 ונפצעו 110 אלף. אלפי קורבנות עדיין קבורים תחת הריסות או שוכבים פצועים ברחובות, בעוד כוחות הכיבוש ממשיכים למנוע מצוותי ההצלה והחירום להגיע אליהם.

עם התקדמות המו"מ להחזרת החטופים, הודה השר לביטחון לאומי איתמר בן גביר, כי הוא עמד מאחורי טרפוד העסקה לשחרור החטופים בכמה הזדמנויות בשנה האחרונה. זאת, בניגוד לטענות ראש הממשלה בנימין נתניהו שחמאס מנע את יישומה. בן גביר אף קרא לשר האוצר בצלאל סמוטריץ' לחבור אליו בעמדתו נגד עסקת חטופים, אותה כינה "כניעה לחמאס". בן גביר הציע שהשניים יודיעו לנתניהו שהם יפרשו מהממשלה אם הוא יאשר את העסקה. זאת מפני שלדבריו בן גביר, למפלגתו, עוצמה יהודית, אין יכולת למנוע

השבוע לפי איתי בנימיני

קח את עזה
בית המשפט הליון
עלי

zoha.org.il

זו הדרך ברשתות החברתיות

וואטסאפ

טוויטר

פייסבוק

אינסטגרם

טלגרם

